

מיסוי מקובלים, אדמו"רים, רבנים ורועים רוחניים

לאחרונה התפרסם פס"ד בבית המשפט המחוזי בעניינו של הרב יקותיאל אבוחצירא שבמסגרתו חוייב הנ"ל בתשלום מס הכנסה על תקבולים שקיבל במשך השנים מאנשים שונים.

המצב החוקי עד פסק הדין

עד היום הקו המנחה של מס הכנסה (שפורסם בחוזר 1/2016 מסוי שירותי דת) היה כי אם התשלום לרב הינו בתמורה לשירות, כמו ברכה, יעוץ וכדו' אזי גם אם אין חובה לשלם והתשלום הינו התנדבותי, אבל ניתן להראות כי יש קשר בין התקבול לשירות (כמו סמיכות זמנים, נורמה חברתית של תשלום בגין השירות וכדו') התקבול חייב במס.

לעומת זאת "תשלומים בגין אמונה דתית, ככל שלא ניתן שירות, הינם מתנה שאינה חייבת במס".

זו גישת החוזר שפורסם, וממנה עולה, כי אם אדם תומך ברב או בחצר רבנית ללא שהרב מעניק לו ברכות, שירותי דת או יעוץ אין מתן שרות כנגד התמיכה ולכן אין חיוב במס הכנסה.

בא פסה"ד האמור והחמיר את הגישה בצורה קיצונית.

לפי פסק הדין גם תשלום שאינו תמורה לברכה או יעוץ וכל מהותו היא "ברצון לשמר את מעמדו של בעל התפקיד, את המוסד (לא במובן של מוסד פיזי כמו ישיבה או עמותה אלא מוסד רוחני כמו שושלת רבנית או חצר חסידית) שהוא מסמל או מייצג" יכול ויהיה חייב במס.

פסק הדין הסתמך רבות על חוות דעת שהגיש הרב אבוחצירא. מטרת חוות הדעת היתה, כפי הנראה, להראות שאנשים נתנו כספים לרב לא כתמורה ישירה לברכות אלא לשם שימור וטיפוח החצר הרבנית, מתוך הנחה, כפי הנראה, שתקבול כזה אינו חייב במס. בחוות הדעת היו אמירות רבות המסבירות כי קיים צורך רוחני לאנשי הקהילה ולמאמינים לתרום לרב והשופט ראה בכך ראייה כי נתינת הכסף הינה על מנת לקבל תמורה וממילא מדובר בפעולה חייבת מס.

להלן ציטוטים מפסק הדין:

כאשר אנשים תורמים "לשם שימור החצר, שימור מעמד הרב... הנתינה אחוזה לא רק במסורת ונוהג אלא בצורך פנימי... לטפח את הרב, את משפחתו ואת החצר. משמע שעצם קיומו של מוסד הרב, של החצר, היא התמורה. נוכחותו של הרב, עצם קיומו, מיהותו, היא התמורה..." נכון שהתרומה אינה חובה אבל "קיים צווי פנימי עמוק למתן מתת זה, קיימת אמונה וקיים צורך, על כן אין זו מתנה שכולה נדיבות וללא תמורה". "עצם קיומו של (הרב) והתפקיד אותו הוא ממלא מיסב הנאה רוחנית לקהלו ובמובן זה אחזקת הרב החצר וכל פעילותו באמצעות העברות כספיות יכולות לבוא בגדר עסק".

ויותר מזה, "בכך שהרב לומד תורה וגדול בתורה הוא נותן שרות לקהלו" ו"מעמדו ותפקידו להם הוא מקדיש ומשקיע את מירב זמנו הם משלח ידו". ולכן "אין צורך באבחנה בין מתן שרות ישיר בדרך של מתן ברכה... לבין מתן שירות מעצם נוכחות הרב באירוע ויותר מזה מעצם תפקודו של הרב כרב גדול בתורה ראש החצר וראש קהילת מאמיניו"

מתנות לאירועים אישיים ונוכחות בהם

לא זו בלבד, אלא שגם אירועים אישיים כחתונות של בני משפחת הרב יכולים לשמש "הזדמנות להענקת כספים" ולא כל סכום שניתן לאירוע הינו מתנה טהורה, אלא רק סכומים שמקובל ליתנם מתנה באירועים של אנשים "רגילים".

תשלומים לרב שהועברו למוסדות ציבור - את אלו פטר השופט ממס.

אופן חישוב ההכנסה

חישוב ההכנסה החייבת בוצע בהתאם לתקבולים בפועל בחשבונות הבנק בתוספת עלות רכישות נכסים - דירות ורכבים למשפחת הרב מדרגה ראשונה ובתוספת שווי נסיעות לחול לרבות של בני משפחה שמומנו ע"י מארחים מחו"ל.

מסכום זה הופחתו רק סכומים אשר לגביהם היה מסמך מאמת שהמקור פטור, דוג' תקבולים מהמחותנים לרכישת דירה לזוג, הוצאות בין עלות האירועים האישיים המתייחסים להכנסה שחויבה וכן תקבולים לגביהם הוכח שהועברו למוסדות ציבור כאמור בפסקה קודמת.

המסקנה העולה מפסק הדין היא, כי מקובלים, אדמו"רים או רבנים הנתמכים ע"י יחידים או ע"י הקהילה באופן משמעותי ובמחזוריות, כאשר התקבולים צפויים מראש, חשופים לשומה ממס הכנסה ולחייב ניהול ספרים כעוסק.

יצויין עוד כי קיימת גם חשיפה לדמי ביטוח לאומי ואפשרות משמעותית כי גם מע"מ יראה בכך עסקה החייבת במע"מ.

כמה הערות בשולי פסק הדין

- פסק דין זה מעמיד סימן שאלה גדול על הסדר של יששכר וזבולון. לא זו בלבד אלא גם אדם המחזיק תלמיד חכם ללא הסדר כזה יש לו סיפוק נפשי וקשה לדעת עד היכן ימתח בית המשפט את תורת הסיפוק הנפשי כטובת הנאה שניתנת ע"י המקבל. הגבול אינו ברור ויכול תיאורטית להגיע לאב הנותן לבנו טובות הנאה.
- פסק הדין, הלוקח בחשבון את הנאת הקהילה מעצם לימודו של הרב ומעצם קיומו וטוען כי זה אינטרס דתי של אנשי הקהילה, פותח פתח מעניין להקמת עמותה שמטרתה תהיה אספקת צרכי הרב ומשפחתו. נכון שבידי הרב זו תהיה הכנסה אך לכאורה אין מניעה שעמותה זו תחשב למוסד ציבורי הפטור ממס על הכנסותיו ויהיה זכאי עקרונית לקבלת הזכות לזיכוי ממס לתרומות. הר' בית המשפט החליט כי קיומו של הרב ועיסוקו הינם אינטרס דתי של הקהילה וממילא העמותה עוסקת בצרכי דת וזכאית להיחשב מוסד ציבורי ולהגיש בקשה להכרה לגבי זיכוי ממס לפי סעיף 46.
- לדעתנו הקביעות בפסק הדין מרחיקות לכת, ויתכן כי יוגש ערעור לבית המשפט העליון.

במקרה של בעיה ניתן לפנות אלינו לייעוץ

בכבוד רב

רודניק וורצל ושות'

רואי חשבון